

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania J. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.
o wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 12 stycznia 2021 r. oddalił apelację J. M. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 25 stycznia 2019 r., oddalającego odwołania wnioskodawcy od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W., w których organ rentowy dokonał ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego J. M. na dzień 1 stycznia 1999 r.: w decyzji z dnia 10 lipca 2018 r. - na kwotę 88.948,31 zł. oraz w decyzji z dnia 13 sierpnia 2018 r. - na kwotę 98.298,97 zł. W obu zaskarżonych decyzjach wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 1.435,58% i został ograniczony do 250%.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej wnioskodawca, zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego: 1) art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego błędne zastosowanie w stosunku do

skarżącego jako ubezpieczonego, który prawo do emerytury nabył pod rządami ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a w przypadku którego pobierano składki na ubezpieczenia społeczne na podstawie przepisów art. 33 ust. 1 i 2 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz § 4 w związku z § 7 i 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, czyli bez zastosowania ograniczenia wprowadzonego w 1999 r. przepisem art. 19 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; 2) art. 64 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, przez jego niezastosowanie przy obliczaniu wysokości kapitału początkowego skarżącego i ograniczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru tego kapitału do 250% w sytuacji, gdy skarżący w okresie branym pod uwagę dla wyliczenia kapitału początkowego objęty był obowiązkiem uiszczania składek na ubezpieczenia społeczne bez ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składki w zakresie, w jakim przewyższa ona 30-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i z uwagi na osiąganie wysokich zarobków miał znacząco wyższy niż przeciętny wkład w gromadzenie funduszy ubezpieczeniowych; 3) art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (dalej: „EKPCz”) w związku z art. 1 Protokołu nr 1 do tej Konwencji sporządzonym w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (dalej: „Protokół nr 1 do EKPCZ”), przez ich niezastosowanie, co skutkowało przyjęciem, że ustanowione w art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ograniczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia przy obliczaniu kapitału początkowego nie jest sprzeczne z zakazem dyskryminacji odnoszącym się do prawa poszanowania mienia w aspekcie uprawnień wynikających z świadczeń zabezpieczenia społecznego, mieszczących się w zakresie ochrony przewidzianej przez art. 1 Protokołu nr 1 do EKPCz wobec nieprzeprowadzenia testu proporcjonalności ingerencji w prawo do poszanowania mienia w związku z ustaleniem wysokości kapitału początkowego.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego

rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Zdaniem skarżącego, w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzające się do odpowiedzi na następujące pytania: 1. Czy w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych możliwe jest bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP, zgodnie z zasadą wyrażoną w jej art. 8, przejawiające się w odmowie zastosowania przepisu z nią niezgodnego, tj. art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i obliczenie kapitału początkowego bez zastosowania ograniczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru tego kapitału do 250%? 2) Czy w świetle art. 64 Konstytucji ustawodawca mógł zdecydować, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przy ustalaniu kapitału początkowego dla osoby urodzonej po 1948 r. będzie ograniczony w sytuacji, kiedy dla wyliczenia tego kapitału uwzględnia się okres, w którym składki na ubezpieczenie społeczne odprowadzane były od pełnej wysokości? 3) Czy na wykładnię art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w odniesieniu do art. 64 Konstytucji RP wpływa nowelizacja ustawy o emeryturach i rentach z FUS dokonana ustawą z dnia 5 marca 2015 r., jeśli u podstaw tej nowelizacji legło dążenie ustawodawcy do wyrównania szkód majątkowych osobom, które opłacały składki od wysokich wynagrodzeń, a których emerytury zostały obliczone z zastosowaniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru składek ograniczonego do 250%?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych,

wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r.,

III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Prezentacja tej przesłanki przedsądu nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach powołanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki przyjęty jest przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje i przedstawiać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione

zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane; z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228).

Mając na uwadze powyższe rozważania, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

W pierwszej kolejności trzeba wrócić uwagę, że zagadnienie zgodności art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z Konstytucją RP było już przedmiotem rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny, jak i doczekało się wypowiedzi Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 24 października 2005 r., P 13/04 (OTK-A 2005 nr 9, poz. 102), Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 15 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia Trybunał zaakcentował, że ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) wprowadzono jednolite zasady ustalania i waloryzacji emerytur i rent dla wszystkich uprawnionych do tych świadczeń, bez względu na datę ich przyznania, podwyższając ogólny poziom świadczeń emerytalno-rentowych i wielkość nakładów publicznych na ten cel, z równoczesnym ograniczeniem WWPW do 250%.

Po wejściu w życie Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r., ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wprowadzająca zasadniczą reformę systemu, utrzymała w mocy i powtórzyła w art. 15 ust. 5 ograniczenie WWPW do 250%. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wprowadzone ustawą w rozpatrywanym zakresie jednolite regulacje prawne w stosunku do wszystkich uprawnionych i jednakowe mechanizmy traktowania wszystkich świadczeniobiorców pod rządami nowej ustawy, bez względu na czas powstania ich prawa do świadczeń i z likwidacją skutków "starego portfela" i bieżącą waloryzacją świadczeń, są zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Zagadnienie powyższe zostało również rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 15 października 2007 r., II UK 9/07 (OSNP 2008 nr 23-24, poz. 362) przyjął, że ograniczenie wysokości wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia na podstawie art. 15 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w odniesieniu do osób, które nabyły prawo do emerytury na mocy przepisów obowiązujących po dniu 1 stycznia 1999 r., od których pobierano składki na ubezpieczenie społeczne na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów, a więc bez ograniczenia wprowadzonego w art. 19 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie jest niezgodne z art. 2 i 32 ust. 1 Konstytucji.

Wypada zauważyć, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do rozstrzygania w kwestii zgodności art. 15 ust. 5 ustawy emerytalnej z art. 64 Konstytucji RP w zakresie żądanym przez skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., II UK 158/18, LEX nr 2671074). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że art. 193 Konstytucji RP nie nakłada na sąd obowiązku wystąpienia z pytaniem prawnym każdorazowo wtedy, gdy domaga się tego strona, lecz uprawnia do jego skierowania, jeżeli wątpliwości co do konstytucyjności przepisu poweźmie sąd rozpoznający sprawę (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2001 r., III ZP 12/01, OSNP 2002 nr 2, poz. 34, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 marca 2003 r., V CKN 1811/00; z dnia 29 lutego 2008 r., II CSK 463/07 i z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, niepublikowane oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 grudnia 2009 r., IV CZ 90/09; z dnia

11 kwietnia 2013 r., III CZP 3/13; z dnia 23 lipca 2014 r., V CZ 48/14 i z dnia 13 września 2019 r., IV CZ 78/19, niepublikowane).

W wyroku z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03 (LEX nr 103769) Sąd Najwyższy przyjął, że sąd rozpoznający sprawę nie może odmówić zastosowania przepisu ustawy (aktu normatywnego) z powodu jego niezgodności z Konstytucją; jeżeli poweźmie poważne wątpliwości w tym zakresie, powinien zwrócić się z odpowiednim pytaniem do Trybunału Konstytucyjnego. W szczególności nie można kompetencji do orzekania o niezgodności przepisu z Konstytucją wywodzić z art. 178 Konstytucji. Przepis ten nie określa bowiem kompetencji sądu jako organu, lecz wyznacza zakres niezawisłości sędziów przy sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Powszechnie też przyjmuje się, że kompetencji danego organu nie można domniemywać, lecz musi ona mieć swoje wyraźne podstawy w ustawie.

Bezpośredniość stosowania Konstytucji RP nie oznacza kompetencji do kontroli konstytucyjności obowiązującego ustawodawstwa przez sądy i inne organy powołane do stosowania prawa. Tryb tej kontroli został bowiem wyraźnie i jednoznacznie ukształtowany przez samą Konstytucję. Przepis art. 188 Konstytucji zastrzega orzekanie w tych sprawach do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego. Domniemanie zgodności ustawy z Konstytucją może być obalone jedynie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a związanie sędziego ustawą, przewidziane w art. 178 ust. 1 Konstytucji, obowiązuje dopóty, dopóki ustawie tej przysługuje moc obowiązująca (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2002 r., V CKN 1456/00, LEX nr 57237; z dnia 24 listopada 2015 r., II CSK 517/14, LEX nr 1940564). Pogląd ten został rozwinięty w wyroku z dnia 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 485/08 (LEX nr 550930), w którym Sąd Najwyższy uznał, że wyrażona w art. 8 ust. 2 Konstytucji RP zasada bezpośredniego stosowania oznacza obowiązek sądu orzekania w zgodzie z priorytetami ustanowionymi w Konstytucji. Innymi słowy, sądy mają obowiązek dokonywania wykładni prokonstytucyjnej, ale nie mają kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisu i usuwania go z systemu prawnego.

Literalna wykładnia art. 15 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest jasna. Z jego brzmienia wynika, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy

niż 250%. Tak też orzekł Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 marca 1993 r., II UZP 4/93, (OSNC 1993 nr 11, poz. 195) na gruncie art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), uznając, że nie ma jakichkolwiek jurydycznych przesłanek do wyłączenia z zakresu podmiotowego tego przepisu jakiejkolwiek grupy ubezpieczonych. Podkreślił również, że obowiązujący dotychczas system emerytalno-rentowy ma charakter zaopatrzeniowy, a więc w przeciwieństwie do systemu ubezpieczeniowego, nie wskazuje na ścisłe powiązanie wysokości świadczeń z wysokością uprzednio opłacanej składki na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z powyższą wykładnią powołanego przepisu. Mając za podstawę ustalenie, że przy wyliczeniu kapitału początkowego wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy wynikający z faktycznie osiąganego wynagrodzenia w latach 1994-1998 wyniósł 1.435,58%, Sąd stwierdził, iż organ rentowy w zaskarżonych decyzjach słusznie ograniczył go do 250%, gdyż taki obowiązek wynika wprost z obowiązujących przepisów, a ustawodawca nie przewidział wyjątków w tym zakresie. W ocenie Sądu drugiej instancji, powołany przepis nie stanowi regulacji o charakterze niekonstytucyjnym, jest jasny i nie budzi wątpliwości, a nadto zawarta w nim norma była już przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego pod względem jej zgodności z Konstytucją, zaś wynikiem tego badania było stwierdzenie, że norma ta urzeczywistnia ideę solidarności zbiorowej, dotyczącej ogółu objętych ubezpieczeniem oraz wszystkich korzystających z systemu finansowanego przez FUS, i jest zgodna z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Należało zatem uznać, że ani Sąd pierwszej instancji, ani Sąd odwoławczy nie miały możliwości rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z pominięciem przepisu art. 15 ust. 5 ustawy emerytalnej (uzasadnienie zaskarżonego wyroku k. 5-6).

Przyjęta przez Sąd drugiej instancji interpretacja powołanego przepisu stanowi jego zwykłą wykładnię, a próba konstruowanie przez skarżącego na gruncie tego przepisu istotnego zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajduje uzasadnienia.

Wobec niewykazania powołanej przesłanki przedsądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.